

طرح جایگزین برای گرانی بنزین

در روزهای اخیر با پیشنهاد دولت در لایحه بودجه سال آینده برای گران کردن 50 درصدی قیمت بنزین، انتقادات بسیاری نسبت به این مساله مطرح شده که محور آنها، نگرانی از آثار تورمی آن است.

در روزهای اخیر با پیشنهاد دولت در لایحه بودجه سال آینده برای گران کردن 50 درصدی قیمت بنزین، انتقادات بسیاری نسبت به این مساله مطرح شده که محور آنها، نگرانی از آثار تورمی آن است.

دولت هم اعلام کرده با گران کردن بنزین و گازوئیل می‌تواند 17 هزار میلیارد تومان درآمد کسب و آن را صرف اشتغالزایی کند. با این حال، بررسی‌ها و پژوهش‌ها نشان داده بیکاری ناشی از گران کردن سوخت، چند برابر میزان اشتغالی است که با درآمد مذکور می‌توان ایجاد کرد. با این حال، از آنجا که دولت برای رفع کسری بودجه، ناچار از گران کردن سوخت است، کارشناسان اقتصادی طرح جایگزینی برای درآمدزایی دولت پیشنهاد می‌کنند که ضمن بودن آثار تورمی آن، به عدالت نیز نزدیک‌تر است. کارشناسان ضمن نقد پیشنهاد دولت مبنی بر افزایش 50 درصدی قیمت بنزین، پیشنهاد می‌دهند قیمت این فرآورده نفتی برای کم‌و‌بیش همان 1000 تومان باقی بماند و صرفاً برای پر مصرف‌ها افزایش یابد و بخشی از منابع آزادسازی قیمت بنزین به توسعه حمل‌ونقل عمومی و سوخت‌ها جایگزین بویژه سی.ان.جی اختصاص یابد. زیرساخت اجرای این طرح، استفاده از سامانه کارت سوخت است که متاسفانه با بی‌توجهی وزارت نفت در چند سال اخیر، بدون استفاده باقی مانده است.

8 برابر شدن واردات بنزین

با توجه به این که هم‌اکنون بنزین، 80 درصد سبک سوخت حمل‌ونقل سبک کشور را تشکیل می‌دهد، عدم اعمال سیاست‌ها و قیمتی و غیرقیمتی و توقف توسعه سی.ان.جی در سال‌های اخیر موجب شد تا مقدار واردات بنزین در هفت‌ماه ابتدای سال 96 به حدود 15 میلیون لیتر در روز (تقریباً هشت برابر واردات بنزین در سال 91) به ارزش حدود 5000 میلیارد تومان برسد.

همچنین در 9 ماه سال 96 (تا آذر) مصرف بنزین به بیش از 81 میلیون لیتر در روز رسید که با رشد 8 درصدی نسبت به مدت مشابه سال 95 همراه بود.

یارانه بیشتر برای مصرف بیشتر

این افزایش مصرف و واردات بنزین در حالی رخ می‌دهد که طبق اعلام رسمی مسئولان، قیمت فروش داخلی هر لیتر بنزین به ترتیب 300 و 890 تومان کمتر از قیمت تمام‌شده و قیمت فوب خلیج فارس این فرآورده نفتی است. در این شرایط هر کس بیشتر بنزین مصرف کند، دولت به او یارانه بیشتری بابت بنزین پرداخت می‌کند که خلاف اصول مدیریت مصرف و در تضاد با عدالت است.

در حال حاضر، با توجه به اعلام رسمی مسئولان، دولت بابت هر لیتر بنزین داخلی 300 تومان و بابت هر لیتر بنزین وارداتی 890 تومان یارانه پرداخت می‌کند، بنابراین با توجه به این‌که متوسط مصرف بنزین در 9 ماهه امسال (تا آذر)، 81 میلیون لیتر در روز بوده است، میزان یارانه پرداخت‌شده بابت مصرف بنزین در سال جاری با فرض تداوم روند فعلی مصرف، حدود 12 هزار میلیارد تومان است. همچنین با توجه به سیستم قیمت‌گذاری موجود، هر کس بیشتر بنزین مصرف کند از یارانه بیشتری استفاده می‌کند که این امر برخلاف عدالت اجتماعی و اصول مدیریت مصرف است.

آثار تورمی

دولت قصد دارد قیمت بنزین را به صورت تک‌نرخ تا 1500 تومان افزایش دهد و درآمدی حدود 15 هزار میلیارد تومان کسب کند. این اقدام دولت در راستای افزایش درآمد، پیامدهای منفی زیر را در پی خواهد کرد:

الف - تورم زیادی در بخش حمل و نقل ایجاد خواهد شد. ضمناً تورم روانی را در بخش های مختلف اقتصادی ایجاد می کند. این تورم موجب افزایش فشار اقتصادی بر جامعه، بخصوص دهک های پایین جامعه می شود.

ب - تاثیر افزایش محسوس قیمت بنزین بر کنترل مصرف، محدود و موقتی بوده و بعید است بیش از یک سال به طول بینجامد. همان طور که به زود؛ در صورت افزایش قیمت و رشد 2 درصدی مصرف بنزین در سال 94، شاهد رشد 5/5 و 8 درصدی مصرف این فرآورده نفتی در سال های 95 و 96 بودیم.

اما با اجرای طرحی که برخی کارشناسان مطرح کرده اند از طرفی اثرات تورمی و فشار اقتصادی بر دهک های پایین جامعه کاسته می شود و از طرف دیگر شاهد اصلاح الگوی مصرف به صورت گسترده تر و بلندمدت تر خواهیم بود. در واقع، با این روش شاهد افزایش قیمت بنزین بدون ایجاد فشار سنگین بر عموم مردم خواهیم بود و این امر، تنوع سبد سوخت و کاهش آلاینده های هوا را هم به دنبال خواهد داشت.

طرح جایگزین به جای بنزین 1500 تومانی

بسته سیاستی پیشنهادی شبکه کانون های تفکر ایران که مورد تائید کارشناسان است به شرح زیر است:

1- اعمال قیمت پلکانی بنزین از طریق:

- عرضه ماهانه 80 لیتر (متوسط الگوی مصرف) بنزین 1000 تومانی به هر خانوار

- عرضه بنزین با قیمت 2000 تومان (یا قیمت آزاد) برای مصارف بالاتر از 80 لیتر در ماه

همچنین می توان صرفاً در سال آینده، موقتاً به تاکسی ها و وانت های بنزینی سهمیه بیشتری اختصاص داد تا از افزایش کرایه تاکسی و حمل بار جلوگیری شود. اما در سال های آینده با توسعه سی.ان.جی، ضرورتی به تخصیص این سهمیه نیست.

2- تخصیص بخشی از منابع آزادسازی قیمت بنزین به حمل و نقل عمومی و توسعه سوخت های جایگزین در همان استان

3- عدم افزایش قیمت سوخت های جایگزین

4- استفاده حداکثری از ظرفیت کارت هوشمند سوخت برای کاهش یا حذف سهمیه خودروهای فاقد معاینه فنی؛ اطلاعات خودروهای دارای معاینه فنی در سیستم کارت سوخت ذخیره شود و خودروهای فاقد معاینه فنی، بنزین را با نرخ آزاد 2000 تومان خریداری کنند.

بر اساس آخرین اطلاعات سامانه هوشمند سوخت در سال 93، بیش از 70 درصد مردم، فقط 80 لیتر بنزین در ماه مصرف می کنند. بنابراین با طرح فوق، مشکلی برای عمده مردم که اقشار متوسط هستند، ایجاد نخواهد شد.

سهمیه بندی، بهتر از گرانی

سعید عارفی، مشاور سامانه هوشمند کارت سوخت به جام زخم گفت: قیمت بنزین به نرخ فوب خلیج فارس 1750 تومان است که هزینه بیمه، ریزش و تبخیر، کارمزد جایگاه، حمل و نقل و انبار باید به این رقم اضافه شود تا نرخ نهایی مشخص شود که حدوداً به 2200 تومان می رسد.

وی ادامه داد: در شرایط فعلی افراد پرمصرف، یارانه بیشتری دریافت می کنند و افرادی که فاقد خودرو هستند از این یارانه محرومند اما اگر به عنوان مثال به میزان 50 لیتر به هر خانوار داده شود آنها می توانند با دراختیار گذاشتن کارت سوخت خود به دیگران درآمدی را کسب کنند و همه سازوکار اجرای این طرح در سامانه هوشمند کارت سوخت وجود دارد اما این عزم در مسئولان مشاهده نمی شود.

عارفی با تاکید بر این‌که اقشار پرمصرف نباید یارانه بیشتری بگیرند، تصریح کرد: اگر به هر فرد یا خانوار میزان مشخصی سهمیه بنزین داده شود قطعاً دیگر پرمصرف‌ها کمتر به خیابان می‌آیند و بخشی از مشکل کلانشهرها برای ترافیک و آلودگی رفع می‌شود.

یارانه سوخت در جیب پولدارها

دکتر امیر جعفرپور، معاون سابق ستاد مدیریت حمل و نقل سوخت به خبرنگار ما گفت: طبق قانون نرخ بنزین تا سال 91 باید به 95 درصد نرخ فوب خلیج فارس می‌رسید، اما به دلیل اقتضات مختلف این کار صورت نگرفته است. اکنون دولت در نظر دارد نرخ بنزین را بعد از پنج سال 50 درصد افزایش دهد و این موضوع فشار زیادی به خانوارها وارد می‌کند. از این رو پیشنهاد می‌شود به هر خانواده میزان 50 لیتر بنزین یارانه‌ای با قیمت هزار تومان اختصاص داده شود که بیش از این مقدار باید با قیمت آزاد 3000 تومان به دست مردم برسد.

معاون سابق ستاد مدیریت حمل و نقل سوخت اضافه کرد: نرخ 3000 تومان با اضافه کردن مالیات، هزینه‌های انبارداری، کارمزد جایگاهدار و دیگر هزینه‌ها دیده شده و هیچ فشاری به اقشار ضعیف وارد نمی‌کند، بلکه افراد پرمصرف، مالیات و عوارض خود را پرداخت می‌کنند.

وی تاکید کرد: با توجه به شرایط فعلی هر خانواری که بیشتر بنزین مصرف کند بیشتر از یارانه دولتی بهره‌مند می‌شود به طوری که افراد پولدار ماهانه حدود 300 هزار تومان یارانه سوخت دریافت می‌کنند.

جعفرپور با اشاره به این‌که حدود 20 میلیون خودرو در اختیار 12 میلیون خانواده است، گفت: 24 میلیون خانواده در کشور داریم که فقط نیمی از آنها دارای خودروی شخصی هستند.